

Autorijden en dementie

Veel directe verzorgers, zoals familieleden of vrienden, worstelen met de vraag hoe lang iemand nog aan het verkeer kan deelnemen. Deze vraag is niet alleen voor u moeilijk, maar ook voor artsen en andere hulpverleners die met dit probleem te maken krijgen. Dit komt vooral door de grote verschillen tussen mensen met dementie.

In de Informatieverserie *Omgaan met dementie* zijn ook verschenen:

- Activiteiten voor dementerenden
- Agressief gedrag
- Doorliggen
- Dwaalgedrag
- In gesprek met een dementerende
- Incontinentie
- Intimiteit en seksualiteit
- Na de diagnose
- Veilig koken
- Veiligheid in huis
- Verdriet om dementie
- Wassen en baden

Andere Informatieverseries:

- Algemeen
- Hulp bij dementie
- Informatie in andere talen
- Medicijnen
- Verschijnselen
- Ziektebeelden

Dementie is een sluipend proces. Dingen die iemand nu nog kan, kan hij morgen misschien niet meer. Er komt een moment waarop het autorijden niet langer verantwoord is. De vraag is alleen: hoe stelt u die grens en hoe weet u wanneer dat punt is bereikt?

Problemen met rijden

Als bestuurder van een auto in het verkeer, is het belangrijk dat u zich kunt oriënteren (de weg vinden) en verkeerssituaties goed kan beoordelen en inschatten. Dementerende bestuurders hebben hier vaak problemen mee. Zij verdwalen als bestaande verkeerssituaties ineens veranderd zijn, zoals bij wegomleidingen, maar soms zelfs als zij in bekend gebied rijden. In situaties waarin snel moet worden gereageerd of de aandacht over meerdere zaken tegelijkertijd verdeeld moet worden, verliest iemand met dementie het overzicht. Neem het oversteken van een drukke voorrangskruising. In zo'n soort situatie komt er teveel informatie ineens op de dementerende bestuurder af. Omdat hij zich onzeker of onvoorspelbaar gaat gedragen, bijvoorbeeld door langzaam te gaan rijden, ontstaan er meer gevaarlijke verkeerssituaties.

Vaak merken bestuurders zelf dat het rijden niet meer zo vlot gaat als vroeger en dat hun manier van autorijden gevaaren kan opleveren. Deze mensen besluiten dan, gesteund door kinderen of partner, om de auto weg te doen. Er zijn echter ook dementerende bestuurders die geen inzicht hebben in hun verminderd rijvermogen. Hun directe verzorgers maken zich vaak grote zorgen. Hoe kunt u iemand ervan overtuigen dat hij beter de auto kan laten staan en hoe zorgt u ervoor dat hij ook morgen nog weet dat het veiliger is niet in een auto te rijden?

Rijvaardigheidstest

Als u meer zekerheid wilt of autorijden nog verantwoord is, kunt u overwegen een rijtest aan te vragen bij het Centraal Bureau Rijvaardigheid (CBR). U kunt dit ook doen als de keuringsarts vindt dat de dementerende mag blijven autorijden, terwijl u het daar niet mee eens bent. De bestuurder moet de rijtest zelf aanvragen. Dit kan via een zogenaamde Eigen Verklaring, die verkrijgbaar is bij het gemeentehuis. U kunt de dementerende aansporen zo'n Eigen Verklaring in te dienen. Als hij niet begrijpt waar u zich druk om maakt,

is de kans groot dat hij dat niet wil. Het heeft vaak weinig zin om met uw probleem naar de politie te gaan. Die staat in dit soort situaties eigenlijk machteloos. Zij kan pas ingrijpen als er echt iets gebeurt. Wanneer het dus eigenlijk al te laat is. De politie vraagt dan via een bepaalde procedure (een vordering) om een onderzoek naar de rijgeschiktheid. De aanvraag wordt ingediend bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Wat u wel kunt doen, is de politie inlichten en vragen of zij de bestuurder in de gaten wil houden.

Er is nog een andere mogelijkheid voor het aanvragen van een rijtest. U kunt uw huisarts, de GGz of een maatschappelijk werker in vertrouwen nemen. Deze kan besluiten een brief te schrijven naar het CBR en uitleggen dat er vermoedens zijn dat de dementerende bestuurder niet meer veilig kan autorijden. Deze brief kunt u sturen naar:

CBR
Afdeling Medische Zaken
Postbus 3014
2280 GA Rijswijk

Het kan voorkomen dat de huisarts (of de medewerker van de RIAGG/ GGz of de maatschappelijk werker) zo'n brief niet wil schrijven. Dit heeft te maken met het beroepsgeheim. Een arts of andere hulpverlener mag niet zomaar informatie over zijn patiënten aan derden verstrekken, zonder toestemming van de persoon in kwestie. Hij moet heel goede redenen hebben om zijn beroepsgeheim te doorbreken. Daarom wil hij zo precies mogelijk weten waarom u

denkt dat uw partner of familielid geen auto meer kan rijden. Het is belangrijk om concrete voorbeelden van onveilig verkeersgedrag te noemen. De volgende vragen kunnen u daarbij helpen:

- ▶ Is de persoon met dementie onlangs betrokken geweest bij een aanrijding?
- ▶ Ziet hij wel eens stoplichten over het hoofd?
- ▶ Rijdt hij te langzaam of in een wisselend tempo?
- ▶ Hoe reageert hij op ongewone verkeerssituaties?
- ▶ Is hij vaker dan vroeger de weg kwijt?

Als de diagnose dementie is gesteld, is er overigens altijd sprake van ongeschiktheid voor het besturen van een motorvoertuig. Bij een ongeluk of schade komt de bestuurder dan niet in aanmerking voor vergoeding door zijn of haar verzekeringsmaatschappij.

Bewegingsvrijheid

Veel mensen vragen zich af of ze het recht hebben om de bewegingsvrijheid van een dementerende te beperken. Zijn gevoel van eigenwaarde kan gekrenkt worden door het autorijden te verbieden. Toch kan verbieden nodig zijn. Als u denkt dat iemand een gevaar is op de weg, hebt u de plicht diegene zelf en anderen voor zo'n gevaar te behoeden. Mensen die dementeren verliezen hun beoordelingsvermogen en hebben vaak geen ziekte-inzicht. Als u bedenkt dat dit symptomen zijn die bij de ziekte horen, is het voor u gemakkelijker om in te grijpen. Het blijft natuurlijk een moeilijke zaak. Want hoe kunt u

als leek inschatten wanneer het autorijden te gevaarlijk wordt? U kunt hierbij het beste afgaan op uw eigen gevoel. Durf ik nog wel naast mijn man in de auto te stappen? Zou ik mijn kinderen nog bij mijn vader in de auto laten meerijden?

Onafhankelijkheid

Voor veel (oudere) mensen is de auto een belangrijk middel om mobiel te blijven. Zo kunnen mensen zelfstandig en actief blijven. Dit geldt zeker als iemand in een klein dorp of ver van winkels woont. De trein of bus is vaak geen alternatief, omdat de halte te ver weg is of omdat de treden van de bus te hoog zijn. Niet alleen de persoon met dementie, maar ook zijn direct verzorgende krijgt met deze problemen te maken. Zeker als deze zelf geen rijbewijs heeft. Dit is ook vaak de reden waarom iemand, soms tegen beter weten in, niet wil stoppen met rijden. De vrijheid die een auto met zich mee brengt, weegt voor hen op tegen de risico's in het verkeer.

Gelukkig zijn er tegenwoordig steeds meer alternatieve vervoermiddelen. Een voorbeeld is de deeltaxi of taxibus, die u (telefonisch) kunt bestellen op een moment dat u die nodig hebt. Maar wat voor alternatieven er ook zijn, het rijbewijs inleveren is een grote stap. Een stap die vaak ingrijpende gevolgen heeft en veel emoties met zich meebrengt. Het is een afscheid en het begin van een nieuwe fase in uw leven.